

Save the Children®
100 YEARS

CHANGING LIVES IN OUR LIFETIME

GLOBAL CHILDHOOD
– MAAILMANLAJUINEN LAPSUUS
2019

Global Childhood

– Maailmanlaajuinen lapsuus 2019

Nykyään syntyvillä lapsilla on paremmat mahdollisuudet kuin koskaan aiemmin kasvaa terveinä ja turvassa, käydä koulua ja hyödyntää kaikkia kykyjään ja voimavarojaan. Vain sukupolvi sitten oli kaksi kertaa todennäköisempää, että lapsi kuoli ennen viidettä ikävuotta, 70 prosenttia todennäköisempää, että hän oli työssä, ja 20 prosenttia todennäköisempää, että hänet tapettiin.¹

Satavuotisen taipaleensa kunniaksi Pelastakaa Lapset julkaisee kolmannen vuosittaisen maailman lasten tilannetta käsittelevän raporttinsa juhlistaakseen lasten asemassa tapahtuneita edistysaskeleita. Global Childhood 2019 -raportissa tarkastellaan myös pääsyitä siihen, miksi lapsuus loppuu ennen aikaisesta. Selvityksessä käy ilmi, että nyt huomattavasti pienempi osa lapsista kärsii terveysongelmista, aliravitsemuksesta, koulutuksen puutteesta tai joutuu lapsena tekemään työtä, avioitumaan, kokemaan varhaisen raskauden tai kuolemaan väkivaltaisesti. Vuonna 2000 noin 970 miljoonalla lapsella evättiin lapsuus näiden syiden takia. Nyt tuo luku on vähentynyt 690 miljoonaan, joten ainakin 280 miljoonalla lapsella asiat on nyt paremmin kuin heillä olisi ollut kaksi vuosikymmentä sitten.

Lapsuuden loppu -indeksin tuloksia vertailemalla selviää, että lasten keskimääräinen tilanne on parantunut 173 maassa 176:sta vuoden 2000 jälkeen. Tämä osoittaa, että investoinnit ja toimintatavat tehoavat ja auttavat kohentamaan lasten oloja. Merkittävää edistystä lasten tilanteessa tapahtuu myös maailman köyhimmissä maissa. Tästä saadaan lisää todisteita siitä, että kehitystyö kannattaa eritoten maissa, joissa tarve on suurin. Vertailun yksittäisiä pistemääriä tarkasteltaessa voidaan nähdä useiden maiden saaneen aikaan vaikuttavaa edistystä lasten oikeuksien toteuttamiseksi vähentämällä alle viisi vuotiaiden kuolleisuutta.

Lukuisat maat ovat saaneet aikaan merkittävää edistystä myös lasten koulunkäyntimahdollisuuksien parantamisessa sekä aliravitsemuksen, lapsityövoiman ja lapsiavioliittojen vähentämisessä. Näillä osa-alueilla tapahtuneen kehityksen ansiosta yhä harvemmat lapset jäävät ilman lapsuutta. Maailmanlaajuisesti on saavutettu vain vähäisiä tuloksia nuorten synnytysten ja lapsensurmien määrissä. Väkivaltaisilla ja konfliktialueilla asuvien lasten määrää ei ole pystytty lainkaan vähentämään. Itse asiassa konfliktialueilla asuvien tai asuinsijoiltaan väkivaltaisen selkkauksen vuoksi pakenemaan joutuneiden lasten määrä on lisääntynyt merkittävästi vuoden 2000 jälkeen.

Nykyään joka neljännellä lapsella ei ole mahdollisuutta elää lapsuutta, jonka tulisi olla turvallista kasvamisen, oppimisen ja leikkimisen aikaa. Lapsuuden epääminen tai ennen aikainen loppuminen keskittyy yhä selvemmin maailman konfliktialueille. Kahdeksasta tarkastelemastamme syystä, jotka lopettavat lapsuuden ennen aikaisesta, on asuinsijoiltaan konfliktin vuoksi siirtymään joutuneiden ihmisten lukumäärä nousussa. Tällä hetkellä maailmassa on 30,5 miljoonaa asuinsijoiltaan paennutta ihmistä enemmän kuin vuonna 2000, luvussa on kasvua 80 prosenttia. On keskeistä löytää keinoja lasten terveyttä, koulutusta ja turvallisuutta koskevien oikeuksien toteuttamiseksi konfliktialueilla, jotta voidaan varmistaa, että jokainen lapsi saa ansaitsemansa lapsuuden.

SATOJA MILJOONIA LAPSIA ON PELASTETTU

Maailmanlaajuinen kehitys on pelastanut miljoonien lasten lapsuuden sitten vuoden 2000. Nyt maailmassa on:

- 4,4 miljoonaa lapsikuolemaa vähemmän vuosittain
- 49 miljoonaa kasvun hidastumisesta kärsivää lasta vähemmän
- 115 miljoonaa koulua käymätöntä lasta vähemmän
- 94 miljoonaa lapsityöläistä vähemmän
- 11 miljoonaa alaikäisenä avioliittoon joutunutta tyttöä vähemmän
- 3 miljoonaa nuorten synnytystä vähemmän vuosittain
- 12 000 lapseen kohdistuvaa henkirikosta vähemmän vuosittain

¹Tässä tiivistelmässä esitetyistä tiedoista sekä analyysin tutkimusmenetelmistä, katso lähemmin: Global Childhood Report 2019, Save the Children 2019, pelastakaaalapset.fi/globalchildhood

MENESTYSTARINOITA

Ympäri maailmaa löytyy vahvaa näyttöä ja esimerkkitapauksia maista, joissa on tapahtunut huomattavaa edistystä lasten hyvinvoinnissa viime vuosikymmeninä. Esimerkiksi:

Bangladesh on onnistunut huomattavasti vähentämään alle 5-vuotiaiden kuolleisuutta, pitkäjänteisesti terveyssektoriin kohdistettujen investointien seurauksena.

Etiopia on merkittävästi vähentänyt hidastuneen pituuskasvun esiintyvyyttä toimenpideohjelmalla, jolla on parannettu lasten ravitsemusta.

Meksiko on selvästi alentanut lapsityössä olevien lasten osuutta investoimalla koulutukseen ja köyhyyden vähentämiseen.

Filippiinit on saanut aikaan vaikuttavaa kasvua koulua käyvien lasten määrässä tarjoamalla kannustimia ja joustavia vaihtoehtoja.

Intia on merkittävästi vähentänyt lapsiavioliittojen määrää lakiuudistuksilla, tyttöjen kouluttamiseen ja voimaannuttamiseen pyrkivillä ohjelmilla sekä julkisilla tiedotuskampanjoilla.

Afganistan on saanut huomattavasti alennettua nuorten synnyttäjien määrää lisäämällä tyttöjen mahdollisuuksia koulunkäyntiin ja parantamalla terveyspalveluja avunantajien tuella.

Kolumbia saa aikaan hyviä tuloksia lapsiin kohdistuvan väkivallan vähentämisessä turvallisuuteen ja riskinuorille suunnattuihin hankkeisiin kohdistuneiden julkisten investointien avulla.

MIKÄ ON MUUTTUNUT 100 VUODESSA?

Miljoonat lapset ovat nykypäivänä elossa ja voivat hyvin lääketieteen ja tekniikan kehityksen myötä, joita me pidämme itsestäänselvyyksinä. Uraauurtavat rokotteet lasten sairauksien ehkäisemiseksi yhdistettynä äitien ja lasten parempaan hoitoon ovat pelastaneet lukemattomia henkiä ja edistäneet yleistä terveyttä. Maailmassa on saatu aikaan hyvää kehitystä myös inhimillisten ja institutionaalisten valmiuksien vahvistamisessa. Niiden avulla voidaan kehittää elintärkeitä ratkaisuja kaikkein haavoittuvimpien ja vaikeasti tavoitettavimpien lasten auttamiseksi.

Ehkä tärkein muutos viimeisen 100 vuoden aikana on kuitenkin ilmennyt tavassamme ajatella lapsista. Eglantyne Jebbin perustaessa Pelastakaa Lapset -liikkeen vuonna 1919, hänen vakaumuksensa, että kaikilla lapsilla on oikeus saada ruokaa, terveyspalveluja ja koulutus sekä suojelua hyväksikäytöltä, ei ollut vallalla oleva näkemys. Jebbin luonnostelema Geneven lapsen oikeuksien julistus hyväksyttiin Kansainliitossa vuonna 1924. Julistus vahvisti näiden oikeuksien kuuluvan kaikille lapsille ja velvoitti kansainvälisen yhteisön laittamaan lapsen oikeudet etusijalle kaikessa suunnittelussa. Lapsen oikeuksien sopimus,

joka hyväksyttiin vuonna 1989 ja jonka kaikki YK:n jäsenvaltiot ovat yhtä lukuun ottamatta ratifioineet, muutti tapaa, jolla lapset nähdään ja kuinka heitä kohdellaan – ihmisinä, joilla on omat oikeutensa, sen sijaan että olisivat vain passiivisia huolenpidon ja rakkauden kohteita.

Sitä mukaa, kun nämä edistykselliset periaatteet ovat saaneet hyväksyntää, julkinen mielipide lapsista on muuttunut maailmalla hitaasti mutta varmasti. Useammat ihmiset ympäri maailmaa uskovat nyt esimerkiksi lasten kuuluvan kouluun, eikä raatamaan pelloille tai tehtaisiin. Yhä useampi hallitus on säätänyt lakeja, jotka kieltävät lapsityövoiman käytön ja lapsiavioliitot sekä tekevät koulunkäynnistä ilmaista ja pakollista kaikille lapsille sukupuolesta, rodusta, pakolaisasemasta tai erityistarpeista huolimatta.

Maailma on edistynyt paljon 100 vuodessa, mutta meillä on vielä paljon tekemistä sen varmistamiseksi, että jokainen lapsi, asui hän sitten missä tahansa, kasvaa terveenä, saa koulutuksen ja on turvassa vaaroilta.

Lapsuuden loppu -indeksin vuosien 2000 ja 2019 tuloksien vertailu

Pelastakaa Lasten kolmannessa vuosittaisessa *Lapsuuden loppu* -indeksissä vertaillaan uusimpia tietoja 176 maasta – enemmän kuin minään aikaisempana vuonna – ja arvioidaan, missä on eniten ja vähiten lapsia, jotka jäävät vaille lapsuutta. Singapore on vertailun huipulla 989 pisteellä. Tämän lisäksi kymmenen parhaan maan joukossa on kahdeksan länsieurooppalaista maata ja Etelä-Korea, joilla kaikilla on erittäin korkeat pisteet lasten terveyden, koulutuksen ja turvan osalta. Keski-Afrikan tasavalta on kyselyn viimeinen maa 394 pisteellä.

Kymmenen heikoimmaksi arvioitua maata, joista kahdeksan sijaitsee Länsi- ja Keski-Afrikassa, ovat kärkimaiden vastakohta, ja ne suoriutuvat heikosti useimmilla mittareilla. Näiden maiden lapsilla on kaikista pienin todennäköisyys saada elää täysipainoinen lapsuus, jolloin tulisi olla aikaa emotionaaliselle, sosiaaliselle ja fyysiselle kehitykselle sekä leikille. Indeksissä saadut alhaiset pisteet korostavat myös aseellisten selkkausten ja köyhyyden tuomia

haasteita. Yhdeksän kymmenestä vähiten pisteitä saaneista maista on alhaisen tulotason maita, ja kuusi kymmenestä on konflikteista kärsiviä hauraita valtioita. Näissä ja monissa muissa maailman maissa lapsilta viedään suuri osa heidän lapsuudestaan.

MITÄ TULOKSET TARKOITTAVAT?

Lapsuuden loppu -indeksin maakohtaiset pisteet lasketaan asteikolla 1–1 000. Pisteet mittaavat sitä, missä laajuudessa kussakin maassa oleva lapsi kokee ”lapsuuden lopettajia”, kuten kuolema, vakava aliravitseminen, poisolot koulusta sekä aikuiselämän haasteet, esimerkiksi työ, avioliitto ja äitiys.

Tulosten tulkitsemiseen:

940 tai yli – Harvat lapset jäävät vaille lapsuutta
760–939 – Jotkut lapset jäävät vaille lapsuutta
600–759 – Monet lapset jäävät vaille lapsuutta
380–599 – Useimmat lapset jäävät vaille lapsuutta
379 tai alle – Melkein kaikki lapset jäävät vaille lapsuutta

49 %:n lasku alle 5-vuotiaiden kuolleisuudessa maailmanlaajuisesti = **hyvää kehitystä**

Seuraus: **Yli 50 miljoonan lapsen henki on pelastettu vuoden 2000 jälkeen**

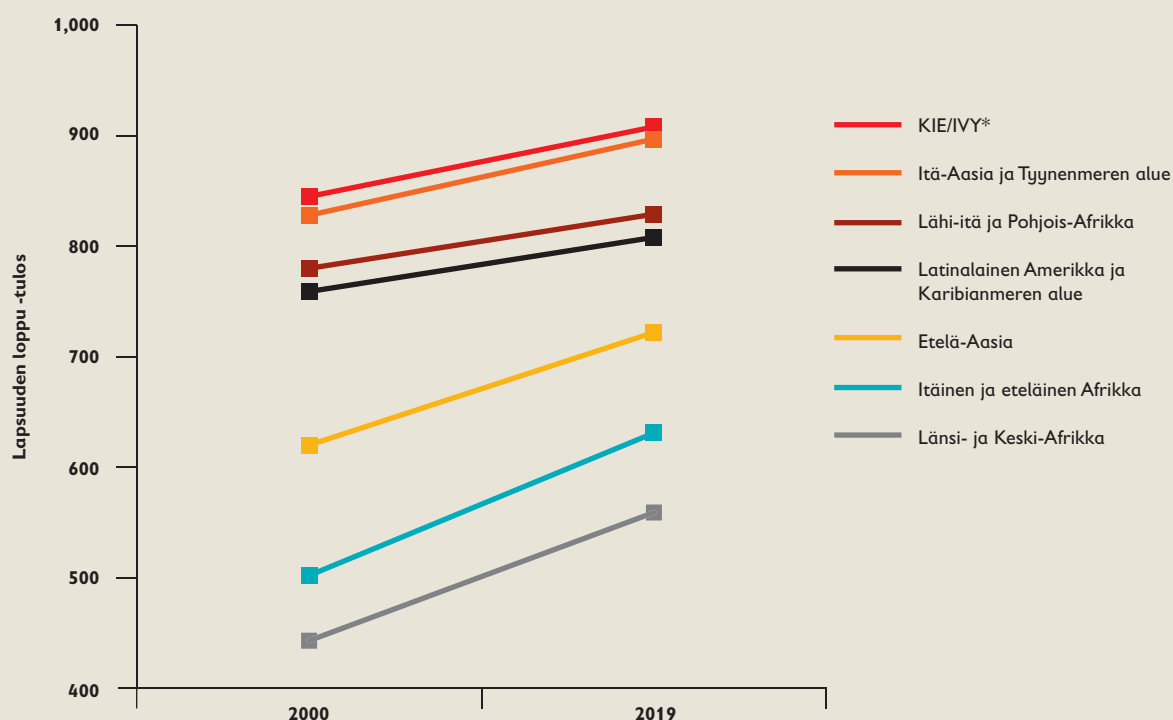
33 %:n lasku lasten kasvuhäiriöiden määrässä maailmanlaajuisesti = **hyvää kehitystä**

Seuraus: **49 miljoona hidastuneesta kasvusta kärsivää lasta vähemmän verrattuna vuoteen 2000**

LAPSUUDEN LOPPU 2019 -INDEKSIIN TULOKSET

10 PARASTA Lapsuus on vähiten uhattuna		10 HUONOINTA Lapsuus on eniten uhattuna	
SIJOITUS	MAA	SIJOITUS	MAA
1	Singapore	167	Burkina Faso
2	Ruotsi	168	Kongon demokraattinen tasavalta
3	Suomi	169	Guinea
3	Norja	170	Nigeria
3	Slovenia	171	Somalia
6	Saksa	172	Etelä-Sudan
6	Irlanti	173	Mali
8	Italia	174	Tšad
8	Etelä-Korea	175	Niger
10	Belgia	176	Keski-Afrikan tasavalta

LAPSUUDEN LOPPU -INDEKSIIN TULOKSET OVAT PARANTUNEET KAIKILLA ALUEILLA

*Keski- ja Itä-Eurooppa ja Itsenäisten valtioiden yhteisö

Suosituksia

Vuonna 2015 maailman johtajat hyväksyivät YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, jotka muun muassa tähtäävät äärimmäisen köyhyyden poistamiseksi kaikissa muodoissaan. Osana tätä sopimusta jäsenvaltiot sitoutuivat noudattamaan kantavaa periaatetta siitä, että ketään ei jätetä kehityksessä jälkeen. Tämä tarkoittaa, että muutosta tapahtuu nopeimmin heikoimmassa asemassa olevilla.

Näiden lasten asettaminen etusijalle ei ole helppoa toteuttaa, koska tämä edellyttää tietojen keräämistä heikoimmassa asemassa olevien lasten tunnistamiseksi ja tuon tiedon välittämistä eteenpäin. Lisäksi tulee kehittää strategioita ja resursseja on osoitettava kerätyn tiedon perusteella. Se tarkoittaa tietojen keräämistä heikoimmassa asemassa olevien lasten tunnistamiseksi ja tuon tiedon välittämistä eteenpäin, samoin kuin strategioiden kehittämistä ja resursien jakamista kerätyn tiedon perusteella. Näin näiden lasten terveyttä ja koulutusnäkyviä voidaan parantaa, heitä voidaan suojella väkivallalta ja pakkotyöltä sekä heitä kaikkia, erityisesti tyttöjä, voidaan voimaannuttaa, jotta he voivat hyödyntää kaikkia kykyjään ja voimavarojaan.

Tänä vuonna valtioilla on mahdollisuus uudistaa sitoumuksensa saavuttaa kestävän kehityksen tavoitteet (SDG:t). Heinäkuussa kansalliset edustajat kokoontuvat vuosittaiseen korkean tason poliittiseen foorumiin arvioimaan kestävän kehityksen tavoitteita. Siinä on kolme lasten kehityksen kannalta tärkeää tavoitetta: laadukkaan koulutuksen mahdollistaminen (SDG 4), eriarvoisuuden vähentäminen (SDG 10) ja rauhanomaisten yhteiskuntien edistäminen (SDG 16).

Myöhemmin syyskuussa YK:n yleiskokouksessa maailman johtajat pitävät kokouksen, jota on alettu kutsua kestävän kehityksen huippukokoukseksi. Siinä tehdään selkoa, mikä on kunkin jäsenmaan tilanne kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta vuoteen 2030 mennessä. SDG-huippukokous on ensimmäinen valtionjohtajatasoinen kestävä kehitykseen liittyvä kokous sitten periaatteiden hyväksymisen vuonna 2015, ja siinä valtionjohtajat voivat uudistaa sitoumuksensa ja etsiä tapoja vauhdittaa kehitystä.

Tänä vuonna YK:ssa vietetään Lapsen oikeuksien sopimuksen 30. vuosipäivää. Pelastakaa Lapset uskoo kestävän kehityksen tavoitteiden olevan välttämätön ja ratkaiseva askel lasten – erityisesti tyttöjen – oikeuksien kunnioittamisen ja tukemisen kannalta. Tärkeitä ovat myös lasten oikeudet terveyteen, koulutukseen ja suojeluun. Kestävän kehityksen tavoitteilla on suuri merkitys myös siinä, kun lapsia autetaan tulemaan yhteiskunnan yhdenvertaisiksi ja aktiivisiksi jäseniksi.

33 %:n lasku niiden lasten määrässä, jotka eivät käy koulua maailmanlaajuisesti = hyvää kehitystä

Seuraus: 115 miljoona koulukäymätöntä lasta vähemmän verrattuna vuoteen 2000

40 %:n lasku lapsityövoiman käytössä maailmanlaajuisesti = hyvää kehitystä

Seuraus: 94 miljoonaa lapsityöläistä vähemmän vuoteen 2000 verrattuna

MITÄ MEIDÄN ON TAATTAVA KAIKILLE LAPSIKILLE

YK:n Jäsenvaltioiden arvioidessa, millaista edistystä kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi on saatu aikaan, Pelastakaa Lapset vetoaa päättäjiin, jotta nämä antaisivat kolme tärkeää takuuta lasten asettamisesta etusijalle suunnitelmissaan:

- **Lapsiin kohdistuvia investointeja lisätään**, jotta kestävä kehityksen tavoitteet voitaisiin saavuttaa ja varmistaa, että kaikilla lapsilla on mahdollisuus päästä laadukkaiden peruspalvelujen, myös lastensuojelun ja sosiaaliturvapalvelujen, piiriin, jäsenvaltioiden (myös avunantajamaiden) täytyy lisätä tarvittavia resursseja. Hallitusten täytyy varmistaa, että nämä resurssit tavoittavat myös syrjäytyneet lapset lapsiin kohdistuvien julkisten investointien painotuksen mukaisesti, joka on määritelty YK:n lapsen oikeuksien komiteassa. Syrjäytyneiden lasten auttamiseksi tehtävissä lisäinvestoinneissa täytyy ottaa huomioon kustannusesteiden poistaminen palveluista sekä toimenpiteet, joilla varmistetaan minimitoimeentulo kaikille lapsille lapsilähtöisen sosiaaliturvan avulla. Heikoimmassa asemassa olevat lapset täytyy tunnistaa ja asettaa etusijalle investoinneissa, palvelutarjonnassa ja päätöksenteossa.
- **Ryhdytään toimenpiteisiin sen varmistamiseksi**, että kaikkia lapsia kohdellaan yhdenvertaisesti. Tämä tarkoittaa syrjivien käytäntöjen, normien ja käytösmallien lakkauttamista, oli kyse sitten tyttöjen terveyspalvelujen saamisen estämisestä tai lapsen koulunkäynnin kieltämisestä etnisen taustan tai sukupuolen perusteella. Jotta lasten olisi mahdollista päästä käyttämään laadukkaita palveluita, hallitusten tulee myös ottaa käyttöön järjestelmiä, joiden avulla jokainen lapsi voidaan syntyessään merkitä väestörekisteriin.
- **Kaikki lapset huomioidaan ja otetaan palvelujen piiriin riippumatta siitä, keitä he ovat tai mistä he ovat kotoisin.** Hallitusten täytyy varmistaa, että kaikki lapset, ja erityisesti syrjäytyneet lapset, on sisällytetty mukaan tietoihin, joita käytetään kestävä kehityksen tavoitteiden toteutumisen mittaamisessa. Aineisto tulisi kerätä ja eritellä iän, taloudellisen tilanteen, sukupuolen, rodun, etnisen ja maantieteellisen taustan tai mahdollisen pakolaisaseman perusteella ja raportoida julkisesti käytettävässä muodossa. Lisäksi syrjäytyneiden lasten – niin tyttöjen kuin poikien – tulisi osallistua päätöksentekoon ja budjetointiin, ja heitä olisi tuettava valvomaan edistystä sekä vaatimaan hallitukset vastuuseen.

22 %:n lasku 15–19-vuotiaiden synnyttäjien määrässä maailmanlaajuisesti = kohtuullista kehitystä

Seuraus: 3 miljoonaa nuorten synnytystä vähemmän vuosittain vuoteen 2000 verrattuna

17 %:n lasku lapsensurmien määrässä maailmanlaajuisesti = kohtuullista kehitystä

Seuraus: 12 000 tapettua lasta vähemmän vuosittain vuoteen 2000 verrattuna

80 %:n kasvu konfliktien vuoksi asuinsijoiltaan siirtyneiden ihmisten määrässä maailmanlaajuisesti = ei kehitystä

Pelastakaa Lapset

Pelastakaa Lapset ry on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton, vuonna 1922 perustettu kansalaisjärjestö, joka edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa ja maailmalla.

Pelastakaa Lapset ry
Koskelantie 38, PL95, 00610 Helsinki
Puh. 010 843 5000

www.pelastakaalapset.fi

Kansi
*Djeneba, 11 vuotta, on
6. luokan oppilas Kassanson
koulussa Malissa*

Kuva: Talitha Brauer /
Pelastakaa Lapset